

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

A Fővárosi Ítéltábla Büntető Kollégiumának állásfoglalásai

1/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

A perújítás elrendelése ellen fellebbezésnek nincs helye. [Be. 400. § (1) bekezdés] A perújítás elrendelésével egyidejűleg hozott a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztéséről, felfüggesztéséről és a kényszerintézkedésről rendelkező döntés ellen lehet fellebbezéssel élni.

I n d o k o l á s

Az elítélt szabadságvesztés büntetését töltötte és védője perújítási indítványt terjesztett elő, amelyben a becsatolt igazságügyi orvosszakértői véleményben foglaltakra tekintettel a perújítás elrendelését és a Be. 399. § (1) bekezdése alapján a büntetés felfüggesztését indítványozta. A mellékelt igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint a perújítással támadott alaphüccselekmény elkövetésének idején a beszámítási képessége közepes fokot elérő mértékben korlátozott volt.

A megyei bíróság végzésében az elítélt vonatkozásában a perújítást elrendelte, s ezzel egyidejűleg a kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtását felfüggesztette. A végzés ellen a jogorvoslati jogosultságot kizárta.

A végzésnek a büntetés végrehajtását felfüggesztő rendelkezése ellen az ügyész jelentett be fellebbezést.

A megyei bíróság az ügyészi fellebbezést, mint törvényben kizártat elutasította. Ez ellen a végzés ellen az ügyész fellebbezéssel élt.

A hatályos büntetőeljárás törvény rendelkezései szerint a másodfokú eljárásban olyan „első fokon” hozott nem ügydöntő végzés támadható meg fellebbezéssel, amelynek kötőereje van, és az elsőfokú eljárásban külön fellebbezéssel lehetne megtámadni. Ezeknek az első fokon hozott nem ügydöntő végzéseknek azonban két csoportja van, egyrészt a kényszerintézkedések tárgyában hozott végzések, másrészt az egyéb végzések.

A kényszerintézkedések törvényi szabályozásával összefüggésben azonban a Be. 383. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a másodfokú bíróság eljárása során a kényszerintézkedés elrendeléséről, megszüntetéséről, a kényszerintézkedés tartamának egy évet meghaladó felülvizsgálatáról hozott végzés ellen – valamint a másodfokú eljárásban hozott, olyan nem ügydöntő végzés ellen –, amely ellen az elsőfokú eljárásban fellebbezésnek lenne helye, fellebbezéssel lehet élni.

Ilyen végzésnek tekintendő, amikor a másodfokú bíróság az ítéletét hatályon kívül helyezi, új eljárást rendel el, és a vádlott előzetes letartóztatását fenntartja vagy elrendeli. Ez a rendelkezés is olyan, amely ellen az elsőfokú eljárásban is fellebbezésnek lenne helye, ezért fellebbezéssel támadható döntésnek tekintendő.

Ilyen esetben a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező és kényszerintézkedésre vonatkozó rendelkezése a jogorvoslat megítélés szempontjából külön válik.

Hasonló a helyzet a perújítás elrendelése esetén.

Kétségtelen, hogy a Be. 400. § (1) bekezdése a perújítás elrendelése esetén a fellebbezést kizárja, de ez nem vonatkozik a végzés egészére. A kényszerintézkedések, a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésével – az alapügyben hozott bármely rendelkezés végrehajtásának felfüggesztésével – kapcsolatos határozatot ugyanis olyan első fokon hozott nem ügydöntő határozatnak kell tekinteni, amelynek kötőereje van, és a Be. 383. § (1) bekezdése értelmében az elsőfokú eljárásban ez ellen a rendelkezés ellen fellebbezésnek lenne helye.

2/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

A perújítást nem lehet elrendelni – kivéve, ha egyéb perújítási ok áll fenn –, ha az elrendelés eredményeként lényegesen súlyosabb büntetés kiszabásának nincs helye.

I n d o k o l á s

A bíróság a vádlott bűnösségét a Btk. 317. §-ának (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés c) pontjára figyelemmel a (4) bekezdésének b) pontja szerint minősülő folytatólagosan elkövetett sikkasztás büntetésében, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében állapította meg és halmazati büntetésül 1 évi végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetésre és 40 000 forint pénzmellékbüntetésre ítélte.

A 2001. december hó 12-től 2004. január 24-ig terjedő elkövetési időben összesen nyolc alkalommal mindösszesen 182 470 forintot tulajdonított el a vádlott és fordított saját céljaira. A postaigazgatóság a címzetteknek valamennyi esetben kifizette a vádlott által eltulajdonított pénzüsségeket, a terhelt a postának az okozott kárt nem térítette meg.

A kerületi bíróság ezen jogerős ítélete ellen a vádlott terhére a főügyészség képviselője két perújítási indítványt terjesztett elő, mindkettőhöz mellékelte a nyomozati iratokat.

A 2003. október 13-án érkezett indítvány értelmében a terhelt 2001. október 26-án szintén eltulajdonította az ítéletben írt munkáltatója által kifizetés érdekében rábizott 20 142 forintot, a kifizetési utalványt pedig a jogosult helyett aláírta, a pénzzel sajátjaként rendelkezett.

A 2003. december 19-én érkezett indítványhoz csatolt nyomozati irat alapján a terhelt 2002. január 17-én is 25 000 forintra ugyanolyan cselekményt követett el, az összeget nem adta át a jogosultnak, annak nevét saját kezűleg írta rá a postautalványra.

A főügyészségi ügyész álláspontja szerint mindkét cselekmény az üzletszerűség és a folytatólágosság szempontjából egyaránt beleillik a már jogerősen elbírált sikkasztás büntetébe, illetőleg a folytatólágosság szempontjából a magánokirat-hamisítás vétségébe. Továbbá, a minősítés a vagyoni elleni bűncselekménynél, mert az elkövetési érték a 200 000 forintot meghaladja, súlyosabb bűncselekmény – a Btk. 317. §-a (5) bekezdésének b) pontja szerinti –, vagyis a nagyobb értékre, üzletszerűen elkövetett sikkasztás büntetése a megállapítását eredményezné.

Ezért és a hasonló cselekmények számának növekedése miatt súlyosabb büntetés kiszabása látszik indokoltnak.

Az ügyész az indítvány jogszabályi alapjaként a Be. 392. §-a (1) bekezdésének a/2. pontját jelölte meg.

A másodfokú bíróság a 2004. június 2. napján megtartott tanácsülésen meghozott végzésével elutasította a főügyészségnek a kerületi bíróság ítéletével szemben előterjesztett két perújítási indítványát.

A perújítási indítványokat elutasító végzés ellen az ügyész fellebbezett, mely fellebbezést átiratában a fellebbviteli főügyészség is fenntartotta.

Az elsőfokú bíróság minden lényeges körülményre kitérően rögzítette azokat az adatokat és körülményeket, melyek az ügyészi perújítási indítványok elbírálása szempontjából jelentőséggel bírnak. Ezek értékelésével kifogástalan következtetéssel jutott arra az álláspontra, hogy az új bizonyítékok alapján az azok által bizonyítottakat alapul véve és elfogadva sem valószínűsíthető, hogy a terhelttel szemben lényegesen súlyosabb büntetést kellene kiszabni. A terheltnek az alapügyben felrótt folytatólágosan elkövetett sikkasztás büntetében és folytatólágosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében 8 részcsselekménye nyert értékelést. Az ügyész a két perújítási indítványban további két eset megállapítását indítványozta. Az ezekben érintett elkövetési érték illeszkedik a már elbíráltak sorába, az összes elkövetési érték, mintegy a negyedével növekszik. A kifejtett szempontokra figyelemmel az ítéletábra álláspontja szerint a lényeges súlyosítás lehetősége fel sem merülhet.

Egyetlen körülmény indokol részletesebb értékelést. Nevezetesen az, hogy az új bizonyítékokkal valószínűsített részcsselekmények megállapítása esetén a sikkasztási cselekmény minősítése a fellebbezéssel támadott végzésben rögzítettek szerint megváltozhat, és ez – ugyancsak az ott kifejtettek tekintetével – a büntetési tételkeret megváltozását eredményezi.

Az alapügyben kiszabott büntetés nem esik az új büntetési tételkereten kívül, alkalmazásához még az enyhítő szakasz felhívására sem lenne szükség. Nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy az alapügyben a büntetés „időszerűen” került kiszabásra, míg a perújítás elrendelése és annak alapossága esetén az újonnan kiszabandó büntetésnél ma még pontosan nem látható mértékű, de mindenképp jelentős tartamú időmúlás jelentkezne enyhítő körülményként.

3/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

Ha a távollévő terhelttel szemben lefolytatott eljárás során meghozott jogerős határozat után válik ismertté a terhelt tartózkodási helye – és onnan idézhető – javára perújítási indítvány alapján perújításnak van helye. [Be. XXIV. fejezet, Be. 531. § (6) bekezdés, Be. 392. § (1) bekezdés e) pont]

Ebben az esetben – az előterjesztett perújítási indítványt követően – ha a meghatalmazott védő a bíróság felhívására, nem a részére nyitva álló határidő alatt, hanem ezt követően csatolja a perújítási eljárásban való képviseletre vonatkozó joghatályos védői meghatalmazást és bejelenti a terhelt tartózkodási helyét is, a perújítás törvényi előfeltételei adottak. [Be. 395. § (3) bekezdés]

Perújítás megengedhetőségéről döntő elsőfokú határozatnak a másodfokú felülbírlata során, ha az elsőfokú bíróság határozatát nem kell hatályon kívül helyezni, de meg kell változtatni, akkor a másodfokú bíróság ezt saját hatáskörében megteszi, vagyis dönthet úgy – a rendelkezésre álló új tények és bizonyítékok birtokában –, hogy a perújítást megengedi, elrendeli.

Ezzel a döntésével nem vonja el az elsőfokú bíróság hatáskörét, mert a fellebbezésben új tényt is lehet állítani, és új bizonyítékokra is lehet hivatkozni. [Be. 323. § (3) bekezdés]

I n d o k o l á s

Az elítéltet a bíróság a 2004. március 16-án jogerős ítéletével – melyet az elítélt távollétében megtartott tárgyaláson és eljárás szerint hozott – 2 rb., részben folytatólágosan, felbujtóként elkövetett csalás büntette miatt – mint különös visszaesőt – 6 hónapi börtönbüntetésre és 1 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

Az elítélt érdekében a meghatalmazott védő 2004. június 22-én perújítási indítványt terjesztett elő, amelyben kifogásolta az elítélt távollétében meghozott ítéletet, és a tárgyaláson előterjesztendő bizonyítékokra tekintettel az elítélt felmentését kérte.

A megyei bíróság felhívta a meghatalmazott védőt, hogy csatolja védői meghatalmazását, illetve a más által adott meghatalmazás esetén az elítélt hozzájáruló nyilatkozatát, valamint jelentse be az elítélt tartózkodási helyét. A meghatalmazott védő a megyei bíróság felhívását 2004. augusztus 3-án átvette, azonban a részére nyitva álló 15 napos határidő alatt a felhívásban foglaltaknak nem tett eleget.

A megyei bíróság a 2004. szeptember 9. napján kelt végzésével a perújítási indítványt elutasította, mert a meghatalmazott védő a felhívás ellenére nem csatolt joghatályos védői meghatalmazást és nem jelentette be az elítélt tartózkodási helyét – amelyről a tárgyalásra idézhető –, így a perújítás elrendelésére nem talált törvényes okot.

A végzés ellen a meghatalmazott védő fellebbezést jelentett be, amelyben bejelentette az elítélt tartózkodási helyét és csatolta az elítélt által aláírt és részére szóló ügyvédi meghatalmazást, valamint továbbra is kérte a perújítás elrendelését.

A fellebbviteli főügyészség átiratában indítványozta, hogy az ítéletábla keresse meg a rendőrkapitányságot annak közlése végett, hogy az elítélt a védő által bejelentett címen tartózkodik-e. Abban az esetben, ha a rendőrkapitányság megerősíti a fellebbezésben írt lakcím valóságát, a megyei bíróság végzésének megváltoztatását és a perújítás elrendelését indítványozza. Amennyiben, ha a cím nem valós, akkor a végzés helybenhagyására tett indítványt.

A védő fellebbezése alapos.

Az első fokon eljáró megyei bíróság határozatában helytálló érvelés mellett kifejtette, hogy a védő az elítélt javára perújítási indítványt akkor terjeszthet elő, ha ahhoz az elítélt is hozzájárul, illetve tartózkodási helye ismertté válik.

A védelmi fellebbezés mellékletei azonban nem csupán a perújítási indítvány előterjesztésének tényleges megtörténtét igazolták, hanem a védő csatolta a megyei bíróság végzésének meghozatala után kelt, a terhelt aláírásával ellátott ügyvédi meghatalmazást is, illetve bejelentette a terhelt tartózkodási helyét is.

Ilyen körülmények között a perújítási indítvány érdemi elbírálásának a Be. 392. § (1) bekezdésének e) pontjában írt törvényi előfeltételei most már maradéktalanul adottak, a perújítási indítvány elutasítására már csak kizárólag formális, alaki megfontolások alapján lenne lehetőség és ez az eljárás szükségtelen elhúzását eredményezhetné.

Összességében tehát a jogosulttól származó, joghatályos perújítási indítvány alapos vagy alaptalan voltát érdemben kell megvizsgálni.

Az ítéletábla akkor dönt helyesen, ha a megyei bíróság határozatát megváltoztatja és a perújítást elrendeli.

Ezzel a döntésével nem vonja el a megyei bíróság hatáskörét, hanem a rendelkezésre álló adatok, tények birtokában a törvénynek megfelelő határozatot hoz. [Be. 323. § (3) bekezdés]

Az elsőfokú bíróság sem hozhatott volna – a törvény kötelező rendelkezése folytán – a Be. 392. § (1) bekezdés 2/e) pontja alapján más határozatot.

4/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

Perújítási indítványt első fokon elutasító határozat meghozatala után a bírósághoz elkészen érkezett a perújítási indítvány kiegészítéseként megjelölt beadványt a fellebbezési eljárásban el kell bírálni, amint a fellebbezésben előadott új tényt, bizonyítékot is figyelembe kell venni. A perújítási eljárás egységes, a megengedhetőség kérdésében meghozott jogerős másodfokú határozat meghozataláig előadott valamennyi új tényt, új bizonyítékot is figyelembe kell venni a perújítás elrendelésének vagy perújítási indítvány elutasításának az érdemi elbírálásakor. [Be. 323. § (3) bekezdés]

I n d o k o l á s

Az elítélt által előterjesztett perújítási indítványt a megyei bíróság elutasította. Ez ellen a végzés ellen a terhelt fellebbezéssel élt, amelyben arra hivatkozott, hogy az általa a perújítási indítvány kiegészítéseként megjelölt beadványához csatolt orvosszakértői véleményt és orvosszakértői iratokat a perújítási indítvány elutasításáról szóló végzés meghozatalakor az eljáró bíróság egyáltalán nem vehette figyelembe.

Az iratokból megállapítható, hogy az elítélt által becsatolt orvosszakértői vélemény, amely szerint az elítélt életét közvetlenül veszélyeztető kórállapot alatt áll és állt fenn az alaphüvely elkövetése idején is, csak az elsőfokú végzés meghozatalát követően érkezett a megyei bírósághoz.

A fellebbezésben új tényt is lehet állítani, új bizonyítékra is lehet hivatkozni és olyan bizonyítást is lehet indítványozni, amelyet az első fokon eljáró bíróság mellőzött. (Be. 323. § (3) bekezdés)

A másodfokú bíróságnak az elsőfokú határozat felülbírlata során figyelembe kell venni az elsőfokú döntés meghozatalát követően a vádlott által becsatolt orvosszakértői véleményt és a fellebbezésben megjelölt minden új tényt és bizonyítékot is. Ezt követően a másodfokú bíróságnak – amennyiben nem kell hatályon kívül helyezni az elsőfokú döntést – a perújítás megengedhetőségéről érdemben kell döntenie.

5/2005. (VI. 20.) számú állásfoglalás

Ha a vádlott a perújítási indítványban a korábbi vádlottkénti vallomáshoz képest módosított vallomást tesz, vagyis az alapeljárásban tett tagadó előadásával szemben két büncselekmény (testi sértés, rongálás) elkövetését beismeri, de a harmadik büncselekmény (rablás) elkövetését tagadja, ez nem minősül a Be. 392. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott új bizonyítéknak.

Az eltérő tartalmú vádlotti vallomás már az alapeljárásban is az eljáró hatóságnak a rendelkezésére állt és nem minősül a perújítási indítványban megjelölt új ténynek, bizonyítéknak.

A perújítási eljárásban nincs mód arra, hogy az alapeljárásban már értékelt bizonyítékokat a rendkívüli perorvoslat során eljáró bíróság újra értékelje, a korábbiakhoz képest eltérően mérlegelje.

I n d o k o l á s

A terhelt (elítelt) bűnösségét a megyei bíróság társtettesként elkövetett rablás büntetvényének kísérletében társtettesként elkövetett maradandó fogyatékoságot okozó testi sértés büntetvényében és társtettesként elkövetett rongálás vétségében állapította meg.

Az elítelt (I. r.) perújítási indítványában valamennyi bűncselekmény tekintetében „teljes körű beismerő” vallomást tett – az alapeljárásban hangoztatott tagadásával szemben –, s erre a tényre, mint „új bizonyítékra” tekintettel kérte a perújítás elrendelését.

Arra is hivatkozott, hogy a sértett bántalmazása valóban a bíróság ítéleti tényállásában megállapított módon történt, azonban szándéka nem irányult a sértett gépkocsijának erőszakkal történő elvételére, csak a sértett bántalmazására. Ezért a bíróságnak a perújítási eljárás során általa feltárt új bizonyítékokra – beismerő vallomás – tekintettel lehetősége van a jogerős ítéletben foglalt tényállástól eltérő tényállás megállapítására, ebből következően a bűnösségi kör megváltoztatására, a rablás büntetése alóli felmentésre és így lényegesen enyhébb büntetés kiszabására.

Ezzáltal az elítelt a perújítási indítványban nem tett mást, mint megismételte a rablásra vonatkozó korábbi tagadását.

6/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

Ha a perújítási nyomozás során – Be. 398. § (1) bekezdés – beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény fenntartja a korábbi szakvélemény megállapításait, valamint a kihallgatott tanúk vallomása sem tartalmaz olyan új tény, tényre vonatkozó új bizonyítékot, mely a terhelt felmentésére, vagy cselekményének lényegesen enyhébb minősítésére büntetés helyett intézkedés alkalmazására, illetve a büntetőeljárás megszüntetésére vezetne, a perújítás elrendelésének nincs helye.

Nem tekinthető perújítási oknak a terheltnek a bűncselekmény elkövetésétől számított több, mint 5 év elteltével végrehajtott poligráfós vizsgálata sem.

I n d o k o l á s

A terhelt perújítási indítványában az alapeljárásban elfogadott orvosszakértői vélemény ellentmondásosságára és hiányosságára hivatkozott. Kifogásolta továbbá, hogy nem került sor az alapeljárásban azoknak a tanúknak a meghallgatására, akiknek a sértett elmondta, hogy a perújítással érintett alapcselekmény elkövetését megelőzően őt megtámadták, fojtogatták, életveszélyesen megfenyegették. Új bizonyítékként kérte, hogy „saját költségére poligráfós vizsgálat alkalmával tegyen vallomást”.

A perújítási nyomozás során részben az alapeljárásban kihallgatott tanúk ismételt, részben az alapeljárásban még ki nem hallgatott tanúk kihallgatására, valamint igazságügyi orvosszakértői vélemény beszerzésére került sor.

Azokban sem az ismételten kihallgatott, sem az új tanúk kihallgatása nem tartalmazott olyan új tény, tényre vonatkozó új bizonyítékot, amely a terhelt felmentésére, vagy cselekményének lényegesen enyhébb minősítésére vezethetne.

A perújítási nyomozás során beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény-kiegészítés fenntartotta a korábbi szakvéleménynek az ügy szempontjából releváns, a sértett sérüléseinek, keletkezési időpontjára, helyére vonatkozó megállapításait.

Az ítéletábra határozatában megállapította, hogy a terhelt perújítási indítványában foglaltak a fentiekre tekintettel megalapozatlanok. A büntetőeljárás jogerős befejezése után poligráfós vizsgálatról eredmény nem várható, mert az elítelt már az ügyben jelentőséggel bíró valamennyi körülményt ismer.

7/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

A perújítási eljárásban a terheltet csak védő, jogtanácsos nem képviselheti és javára perújítási indítványt védő – kivéve ha a terhelt ezt megtiltja – valamint a Be. 395. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási résztvevők terjeszthetnek elő. Ha a jogtanácsos a terhelt képviseletében eljáróként a perújítási indítványról döntő határozat ellen fellebbezéssel él, a fellebbezését, mint nem jogosulttól származó fellebbezést a Be. 341. § (1) bekezdése alapján el kell utasítani.

Ha ezt az elsőfokú bíróság elmulasztja, a Be. 359. § (1) bekezdésére figyelemmel a másodfokú bíróságnak kell határoznia ebben a kérdésben. Ez ellen a végzés ellen fellebbezésnek van helye.

I n d o k o l á s

A terhelt által is aláírt perújítási indítványt terjesztett elő a terhelt képviseletében eljárni szándékozó jogtanácsos.

A megyei bíróság a perújítási indítványt, mivel azt a terhelt is aláírta, érdemben elbírált, azonban a jogtanácsos által a perújítási indítvány elutasítása miatt előterjesztett fellebbezést nem utasította el.

A Be. 395. § (2) bekezdés értelmében a terhelt javára perújítási indítványt terjeszthet elő a terhelt, az ügyész, a védő, kivéve ha a terhelt ezt megtiltja, a fiatalkorú terhelt törvényes képviselője, a kényszergyógykezelés elrendelése ellen – a terhelt hozzájárulása nélkül is – a terhelt törvényes képviselője és hozzátartozója, a terhelt halála után egyenesági rokona, testvére vagy házastársa.

A Be. 5. § (1) bekezdése kimondja, hogy a terheltet megilleti a védelem joga, míg a (3) bekezdés rögzíti, hogy a terhelt személyesen védekezhet [az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 6. cikk 3/b. és 3/c. pontja], továbbá a védelmét az eljárás bármely szakaszában védő is elláthatja. A védelem joga tehát megvalósulhat védő igénybevétele nélkül, védő közreműködésével és kizárólag védő útján is. A védő tevékenysége az eljárási jogok maradéktalan érvényesülésére, valamint a terhelt szempontjából a legkedvezőbb álláspont képviselésére és elfogadtatására irányul. Ebből következően a védő nem pusztán a terhelt személyével kapcsolódik a büntetőeljáráshoz, hanem annak önálló személye. Jogai nem átruházott jogok, hanem az eljárás alá vont személy objektív érdekét szolgáló, de önálló eljárási jogosítványok.

Az igazságszolgáltatásban védőként való közreműködés alkotmányos követelmény és az eljárási törvények kötelező előírása. Az ügyvéd eljárásjogi státusát és helyzetét törvény szabályozza, eljárásbeli jogait és kötelességeit ugyancsak törvény írja elő. A Be. 44. § (1) bekezdés rendelkezése egyértelművé teszi, hogy a büntetőeljárásban meghatalmazás vagy kirendelés alapján ügyvéd járhat el.

Az ügyvédi tevékenység végzésének feltétele a kamarai tagság. [1998. évi XI. törvény 13. § (1) bekezdés, (3) bekezdés]

A kamarai tagság hiánya kizárja a védőként való meghatalmazást, kirendelést, illetve eljárást. A Büntetőeljárási törvény rendelkezéséből következően ügyvéden kívül más személyt védőként nem lehet meghatalmazni, illetve más személy védőként nem járhat el. A hatályos Büntetőeljárási törvény tehát – a korábbiaktól eltérően – nem teszi lehetővé, hogy pl. a terhelt törvényes képviselője, nagykorú hozzátartozója, vagy külön jogszabályban feljogosított személy a büntetőeljárásban védő lehessen.

A másodfokú bíróság a jogtanácsos – mint nem jogosulttól származó – fellebbezését a Be. 341. § (1) bekezdés alapján elutasította.

8/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

A terhelt jelenléte nélkül, törvényesen lefolytatott fellebbezési eljárás nem azonos a Be. XXIV. fejeztében foglalt, a terhelt távollétében tartott speciális, kivételes eljárással, amelyre a Be. 392. § (1) bekezdés e) pontja, mint perújítási okra utal.

Ez utóbbi szabályozás törvényi indoka az, hogy a távollétében lefolytatott büntetőeljárás során a terheltnek egyáltalán nincs módja a védekezését előadni, indokolt tehát vele szemben a büntetőeljárás megismétlése.

I n d o k o l á s

A terhelt az előterjesztett perújítási indítványban arra hivatkozott, hogy a perújítás alapját képező ügy másodfokú tárgyalására idézést nem kapott, arról sem volt tudomása, hogy ügyében másodfokú eljárást folytattak le, ahol büntetésének súlyosítására és a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés mellőzésére került sor.

Az új Be. 392. § (1) bekezdése szerint a bíróság jogerős ítéletével elbírált cselekmény (alapügy) esetén perújításnak van helye, ha:

a) az alapügyben akár felmerült, akár fel nem merült tényre vonatkozó olyan új bizonyítékot hoznak fel, amely valószínűvé teszi, hogy

1. a terheltet fel kell menteni, lényegesen enyhébb büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett intézkedést kell alkalmazni, illetve a büntetőeljárást meg kell szüntetni,

2. a terhelt bűnösségét meg kell állapítani, vagy lényegesen súlyosabb büntetést, intézkedés helyett büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett lényegesen súlyosabb intézkedést kell alkalmazni;

b) a terhelttel szemben ugyanazon cselekmény miatt több jogerős ítéletet hoztak, vagy a terheltet nem a valódi nevén ítélték el;

c) az alapügyben hamis vagy hamisított bizonyítékot használtak fel;

d) az alapügyben a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság tagja a kötelességét a büntető törvénybe ütköző módon megszegte;

e) az alapügyben az ítéletet a XXIV. Fejezet alapján a terhelt távollétében tartott tárgyaláson hozták.

A terhelt ügyének elbírálásakor a régi Be. (1973. évi I. törvény) volt hatályban, s e szerint a törvény szerint a fellebbezési bíróságnak lehetősége volt – a terhelt több alkalommal megkísérelt sikertelen értesítését követően – a tárgyalás megtartására.

Az 1973. évi I. törvény 255. § (4) bekezdése szerint ugyanis a terhelt távolmaradása nem akadályozta a másodfokú tárgyalás megtartását, ha a szabadlábban védekező terhelt megjelenését a bíróság előzetesen szükségtelenné ítélte és a terhelt lakóhelyének vagy tartózkodási helyének megváltozását a bíróságnak nem jelentette be, így értesítése ezért nem volt sikeres. A fellebbezési tárgyalás elmulasztása miatt az 1973. évi I. tv. 255. § (5) bekezdése alapján igazolásnak nincs helye.

Az elítélt a nyomozás és az elsőfokú bírósági eljárás során is jelen volt, védelmét a büntetőeljárás során mindvégig kirendelt védő látta el. Az 1998. évi XIX. törvény XXIV. fejezetének alkalmazására értelemszerűen nem kerülhetett sor. Ezért a terhelt által megjelölt indokok nem adnak alapot a perújítás elrendelésére.

9/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

A Be. 395. § (2) bekezdése meghatározza, hogy kik jogosultak a terhelt javára perújítási indítványt előterjeszteni.

A terhelt a saját személyét érintően jogosult az indítvány előterjesztésére, amelynek helyállósága esetén az ő felmentésére vagy büntetésének lényeges enyhítésére kerülne sor.

Nem mellőzhető a Be. 399. § (3) bekezdésében foglalt új eljárási szabályok miatt az indítvány előterjesztésére – a Be. 395. § (1) bekezdés és (2) bekezdésében megnevezett – jogosultaknak a megkülönböztetése és egzakt megjelölése.

I n d o k o l á s

A IV. r. elítélt perújítási indítványt terjesztett elő, azonban az indítványt az elsőfokú bíróság, mint alaptalant elutasította, a másodfokú bíróság pedig az elutasító végzést helybenhagyta.

Ezt követően az I. r. elítélt is perújítási indítványt terjesztett elő, amelyben a IV. r. elítélt indítványában foglaltakat megismételte.

Az elsőfokú bíróság az I. r. terhelt perújítási indítványát, mint nem jogosulttól származót, elutasította. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.

Jóllehet az I. r. elítélt beadványát perújítási indítványként jelölte meg, annak tartalma azonban nem az ő, hanem terhelttársa felmentését vagy enyhébb büntetése kiszabását eredményezhetné.

A perújítási indítvánnyal kapcsolatban a jogosultságot, vagyis a perújítási indítvány előterjesztőjének a jogosultságát, a perújítás megengedhetőségéről való döntés előtt kell vizsgálni. Így a Be. 396. § (1) bekezdés szerint, a nem jogosulttól származó perújítási indítványnak a bíróság részére történő megküldését az ügyész mellőzi, erről az indítvány előterjesztőjét írásban értesíti.

Ennek elmaradása esetén a perújítás megengedhetősége felől döntést hozó bíróság a Be. 399. § (2) bekezdés alapján utasítja el az arra nem jogosulttól származó perújítási indítványt.

Az ugyanazon jogosult által a korábbival azonos tartalommal ismételt előterjesztett vagy egyébként a korábbival azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a bíróság mellőzheti. [Be. 399. § (3) bekezdés]

Ebben az esetben az ügyésznek meg kell küldenie a perújítás megengedhetősége kérdésében döntést hozó bírósághoz a perújítási indítványt. Az indítvány elutasítására vonatkozó határozat meghozatalát azonban a bíróság mellőzheti.

Ilyenkor a bíróság nem hoz alakszerű határozatot, hanem a döntését a tanács elnöke feljegyzi az indítványra és erről az indítvány előterjesztőjét és az ügyészt tájékoztatja.

10/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

Nincs helye perújításnak, ha a perújítással megtámadott határozat még nem emelkedett jogerőre. Perújításnak csak a bíróság jogerős ítéletével elbírált cselekmény esetén van helye. A felülvizsgálati eljárás eredményeképp a másodfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyező és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasító határozat következtében a perújítással megtámadott határozat (alaphatározat) nem tekinthető jogerős határozatnak.

I n d o k o l á s

A perújítással megtámadott ún. alaphatározat másodfokon **2003. július hó 9. napján** emelkedett jogerőre.

Az ügyészség 2003. december hó 9. napján felülvizsgálati indítványt nyújtott be a terhelt terhére a Legfelsőbb Bírósághoz.

A terhelt 2004. március hó 10. napján perújítási indítványt terjesztett elő.

A felülvizsgálati eljárás eredményeként a Legfelsőbb Bíróság 2004. június hó 10. napján kelt határozatában a perújítással megtámadott másodfokú határozatot hatályon kívül helyezte és a bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.

A másodfokú bíróság a perújítás megengedhetőségéhez szükséges döntéshez beszerezte a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati iratát (2004. június hó 10. napján). Ekkor a másodfokú bíróság megállapította, hogy a terhelt cselekményeinek elbírálásával kapcsolatban nincs jogerős határozat.

A terhelt a perújítási indítványát olyan bírósági határozat ellen nyújtotta be, amely perújítási indítvánnyal nem támadható. Ezért a bíróság a terhelt perújítási indítványát a Be. 399. § (2) bekezdése alapján elutasította.

11/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

Ha az egyik terhelttárs a társtettesként elkövetett bűncselekmény elkövetése miatt a perújítási indítványban olyan tartalmú beismerő vallomást tesz – amely az ő vonatkozásában is a javára értékelendő perújítási indítványnak minősül –, amelynek értelmében terhelttársai büntetőjogi felelősségét nem lehet megállapítani, vagyis fel kellene menteni és így az általa elkövetett bűncselekmény enyhébb minősítése folytán lényegesen enyhébb büntetést kellene vele szemben kiszabni, akkor a bíróság a perújítási indítványt a Be. 399. § (2) bekezdése alapján, mint nem jogosulttól származót érdemi vizsgálat nélkül, nem utasíthatja el.

I n d o k o l á s

Az I., II. és III. r. terhelteket jogerősen társtettesként, csoportosan elkövetett rablás bűntette miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte az elsőfokú bíróság.

Az I. r. elítélt által előterjesztett felülvizsgálati indítványát a Legfelsőbb Bíróság elutasította.

Ezt követően az I. r. elítélt perújítási indítványt nyújtott be, amelyet a bíróság jogerősen elutasított.

Ezt követően az I. r. elítélt ismételten perújítási indítványt terjesztett elő. Indítványában előadta, hogy a rablási cselekményt egyedül követte el.

A megyei bíróság az I. r. elítélt perújítási indítványát azzal utasította el, hogy az indítványt terhelttársai javára terjesztette elő, így az nem jogosultól származik.

Az I. r. elítélt (terhelt) társait menteni igyekvő ténybeli előadása saját büntetőjogi felelősségének kérdésére is kihat.

Az I. r. elítélt „őszinte beismerő vallomásának” nevezett előadásának valósága esetén egyedüli elkövetőként, nem társtettesként és nem csoportosan elkövetett rablás bűntettében, hanem annak alapesete szerinti rablás bűntettében róható fel bűnössége, amely az enyhébb minősítés folytán a büntetésére is jelentősen kihathat.

Az I. r. terhelt perújítási indítványa nem csak a II. és III. r. terhelt magatartását és érdekeit szolgálja, hanem a saját magatartását, saját bűncselekményi minősítését is.

Az elsőfokú bíróság a perújítási indítványt érdemben nem vizsgálta, ezt a vizsgálatot a másodfokú bíróság nem pótolhatja. Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte és új eljárás lefolytatására utasította.

A terhelt perújítási indítványát nem lehet akként értékelni, hogy az csak kizárólag a társai érdekét szolgálja és azt csak terhelttársai javára szólóan nyújtotta be. Ezért azt nem lehetett volna – az elsőfokú bíróságnak – elutasítani érdemi vizsgálat nélkül.

12/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

Az egymással quasi halmazati viszonyban álló, a Btk. 166. §-ában meghatározott szándékos ölési cselekmények törvényi egységet alkotnak (delictum complexum), ezért azok külön-külön eljárásban nem bírálhatók el. Miután pedig a törvényi egységbe tartozó egyes részcelekmények kizárólag egy eljárás keretében bírálhatók el, ha utóbb derül ki az, hogy a terhelt még a korábbi (emberölés miatti) ítélethezatalt megelőzően további olyan bűncselekményt (emberölést) valósított meg, amely a már elbírált bűncselekménnyel törvényi egységbe tartozik, a többszöri eljárás tilalma folytán az újabb büntetőeljárás lefolytatása kizárt. Ekkor az ügyészség nem emelhet vádat, hanem a Be. 392. § (1) bekezdés a/2. pontjában meghatározott feltételek meglétében viszont a törvényi egységbe tartozó, utóbb feltárt és az alapügyben fel nem merült részcelekmények (tények) miatt perújításnak lehet helye.

I n d o k o l á s

A megyei bíróság a terheltet emberölés bűntette miatt fő- és mellékbüntetésre ítélte **1996. augusztus hó 9. napján** jogerőre emelkedett határozatával.

Az alapügyben hozott jogerős ítélet ellen az illetékes főügyészség a terhelt terhére perújítási indítványt nyújtott be, mert az utólag lefolytatott nyomozás adatai szerint a terhelt, elítélt megalapozottan gyanúsítható azzal, hogy **1994. május hó 6. napján** két sértettet is megölt.

Nem lehet elutasítani az ügyészi perújítási indítványt arra való hivatkozással, hogy az idő előtti és nem lehet arra hivatkozni, hogy az ügyészségnek először vádat kell emelnie a két sértett megölése miatt.

Amennyiben a törvényi egységbe tartozó, utóbb felderített, de a korábban már jogerős ítélettel elbíralt ölési cselekmény elkövetését megelőzően másik sértett sérelmére történt ölési cselekmény miatt vádemelésre kerülne sor, a bíróságnak – mivel a Be. 6. § (3) bekezdés d) pontjában írt okból büntetőeljárás nem folyhat – a vádiratot meg kellene küldeni a Be. 396. § (3) bekezdésére is figyelemmel a perújítás megengedhetősége kérdésében döntésre jogosult bíróság területén működő ügyészségnek.

A vádirat ilyen esetben közvetlenül perújítási indítványnak nem tekinthető, mert az nem a perújítás indítványozására a törvényben felhatalmazott ügyészi szervtől származik.

A két sértett sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt a perújítást el kell rendelni és a megismételt eljárás lefolytatása végett a megyei bíróságnak az iratokat meg kell küldeni.

13/2005. (IV. 20.) számú állásfoglalás

Nem csak a fellebbezíteli főügyészség indítványát, hanem az elsőfokú bíróság mellett működő ügyészségek fellebbezéseit is kézbesíteni kell a büntetőeljárás arra jogosult résztvevőinek. Ha az elsőfokú bíróság nem kézbesítette ezeket a fellebbezéseket, akkor ezt a másodfokú bíróságnak kell megtenni.

I n d o k o l á s

Amikor az elsőfokú bíróságok az érdemi határozatok elleni fellebbezés folytán felterjesztik az iratokat a megyei másodfokú bírósághoz vagy az ítéletáblákhoz, az iratok között az elsőfokú ügyben eljáró helyi, megyei ügyész írásbeli fellebbezése többnyire megtalálható.

A fellebbezési ügyészségek indítványai tartalmazzák az elsőfokú ügyészi indítvány lényegét és nyilatkoznak is, hogy az abban foglaltakat fenntartják-e vagy sem.

A Be. „A fellebbezés elintézésének előkészítése” címszó alatt a 358. § (1) bekezdésben felsorolja a másodfokú bíróság tanácselnökének a teendőit is.

A 358. § (1) bekezdés d) pontja rögzíti, hogy a tanács elnöke **„a vádlottnak és a védőnek kézbesíti a más által bejelentett fellebbezést és a másodfokú bíróság mellett működő ügyész indítványát”**.

Az elsőfokú ügyész által benyújtott fellebbezést is kézbesíteni kell a vádlottnak és a védőnek, ugyanis a Be. 43. § (2) bekezdésben megfogalmazott, a terheltet megillető védekezéshez való jog maradéktalan megvalósulásához még akkor is hozzátartozik, ha a másodfokú ügyész csak részben tartja fenn az elsőfokú ügyész írásbeli indítványát.

Másrészt a Be. 358. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott más által bejelentett fellebbezés szövegrész az elsőfokú ügyész által benyújtott fellebbezést is magában foglalja.

A Be. 358. §-hoz fűzött miniszteri indokolás az alábbiakat rögzíti:

A Be. 358. §-a a fellebbezés elintézésének előkészítését szabályozza. Az (1) bekezdés d) pontja szerint a másodfokú bíróság tanácsának elnöke a vádlottnak és a védőnek kézbesíti a másodfokú bíróság mellett működő ügyész indítványát.

A 204. §-a ezt a rendelkezést azzal egészíti ki, hogy a másodfokú bíróság tanácsának elnöke a vádlottnak nem csak a másodfokú bíróság mellett működő ügyész indítványát, hanem a más – nem a védő és a vádlott – által bejelentett fellebbezést is kézbesíti. A törvény jelenleg ilyen rendelkezést nem tartalmaz, ugyanakkor nyilvánvalóan szükséges, hogy a vádlott és a védő az ügyben bejelentett valamennyi fellebbezés tartalmáról értesüljön, és ezek ismeretében készülhessen fel a másodfokú bírósági eljárásra. A törvény ezt a hiányosságot pótolja.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a K. D. B. Hollandia elleni ügyében (1998.) kifejtette, hogy az eljáró bíróság azzal, hogy nem adták meg a kérelmezőnek a lehetőséget arra, hogy a bíróság előtti eljárásban a főügyész indítványára észrevételeket tegyen, megsértették a 6. cikk 1. pontját és így a terhelt **észrevételek tételének joga sérült**.

Az elsőfokú bíróság mellett működő ügyészi fellebbezés vádlottnak, védőnek való kézbesítése a fenti indokokra tekintettel nem mellőzhető.

14/2005. (VI. 27.) számú állásfoglalás

Az emberrablás – törvényi tényállása – befejezett, ha az összetett törvényi tényállás elkövetési mozzanatai maradéktalanul megvalósulnak. Az egyik elkövetési magatartás a személyi szabadságtól való megfosztás (erőszakkal vagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel, illetve védekezésre vagy akaratszűntetésre képtelen állapotát kihasználva).

A másik elkövetési magatartás: a szabadon bocsátásnak követelés teljesítésétől való függővé tétele.

Az emberrablás – a tényállási elemek megvalósulása esetén – akkor is befejezett, ha a követelés nem jut el ahhoz a személyhez, akinek teljesítenie kellene, de a sértett tudomására hozzák, hogy szabadon bocsátását a követelés teljesítésétől teszik függővé, vagyis az elkövető kifejezésre juttatja a sértett szabadon bocsátásának általa megszabott feltételét.

15/2005. (VI. 27.) számú állásfoglalás

Az emberrablás annyi rendbelinek minősül, ahány sértettje van a cselekménynek. A személyi szabadságtól megfosztott személyek számától függ a bűncselekmény rendbelisége.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság az alábbi tényállást állapította meg:

Sz. L. I. r. vádlott üzletvezető-helyettesként Z. Zs. II. r. vádlott portásként dolgozott az V. kerületben lévő bárban. Feladatuk közé tartozott a vendégeknek a szórakozóhelyre történő invitálása.

A vádlottak 2005. május hó 15-ről 16-ra virradó éjszaka 2 amerikai állampolgárt a bár előtt megszólítottak és a bárba hívták őket. Amikor a sértettek távozni akartak, akkor egy 110 000 forintról szóló, kézzel írott számlát hoztak ki nekik, jöllehet csak 2 üveg sört ittak. A bárban a két külföldi állampolgáron kívül nem volt vendég.

Ahova leültették őket, már 2 üveg sör volt odakészítve. Amikor a két vendég az odakészített sört fogyasztotta, a bárban táncosként foglalkoztatott 10 lány az asztalukhoz ment és a pincérek, a sértettek rendelése nélkül italt vittek a lányoknak, akik azt el is fogyasztották.

A sértettek kifogásolták a számla összegét, amit közöltek az ott lévő alkalmazottakkal. Ezután T. K. sértettet elkísérték a szórakozóhely első helyiségébe, E. G. sértettel pedig kiürítették a zsebeit – de csak pár száz forint volt nála –, amit tőle elvettek.

Ezután megpróbált felállni, de erőszakkal visszanyomták, majd őt is kirángatták az előtérbe. E. G. próbálta megmagyarázni, hogy nincs több pénzüke, de van utazási csekke az öccsének lakásában.

Közben Z. Zs. II. r. vádlott a két sértett között járkált és E. G.-vel közölte, hogy fogja be a száját, T. K.-t pedig megütötte a bal halántékán. Őt ott tartották a bárban és a II. r. vádlott – az eljárás során ismeretlenül maradt kollégáival – többször bántalmazta, a földön megrugdosták.

Tényállásként azt lehetett megállapítani, hogy Z. Zs. II. r. vádlott a bántalmazásban részt vett.

Ezalatt a másik sértettet, E. G.-t a bár alkalmazottai taxival a bérelt lakásukhoz vitték, hogy ott pénzt, illetve utazási csekket vegyen magához. Mikor E. G. sértett felment a lakásba, az ott tartózkodóknak szólt, hogy mi történt velük és értesítsék a rendőrséget.

Az utazási csekket nem sikerült beváltania útlelél hiányában, így még egyszer a lakáshoz mentek, majd azt követően a csekket beváltották. Ekkor az alkalmazott telefonált a bárba, és mindkét sértettet elengedték.

A II. r. vádlott kifejezett szándéka az volt és így is cselekedett, hogy a sértetteket csak akkor engedjék szabadon, ha a számla összegét kiegyenlítik.

Az ügyészség I. és II. r. vádlottakat a Btk. 273. § (1) bekezdésébe ütköző önbíráskodás büntetével és a Btk. 175. § (1) bekezdésébe ütköző személyi szabadság megsértésének büntetével vádolta, a tárgyaláson a vádat mindkét vádlottal szemben a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző és minősülő emberrablás büntetérére módosította.

A perbeszédben az ügyész az I. r. vádlottnak a fenti vád alóli felmentését indítványozta, Z. Zs. II. r. vádlott bűnösségének a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző emberrablás büntetében való megállapítását indítványozta.

A megyei bíróság Sz. L. I. r. vádlottat felmentette az ellene emberrablás büntette miatt emelt vád alól. Az ítélet a kihirdetéskor jogerőre emelkedett az I. r. vádlott esetében.

Z. Zs. II. r. vádlottat bűnösnek mondta ki társ-tettesként elkövetett emberrablás büntetében, ezért 2 évi börtönbüntetésre, és 3 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

Az ítélet ellen az ügyész a II. r. vádlott terhére a büntetés súlyosításáért, a II. r. vádlott és védője felmentésért fellebbezett.

Az ítéletábra a fellebbezés alapján, a felülbírálat eredményeként megváltoztatta a II. r. vádlott vonatkozásában a megyei bíróság ítéletét és *a cselekményét 2 rb. társtettesként elkövetett emberrablás büntetéként minősítette.*

Az elsőfokú bíróság által megállapított irányadó tényállás alapján helyesen vont következtetést az elsőfokú bíróság Z. Zs. II. r. vádlott bűnösségére és a cselekményt is törvényesen minősítette a Btk. 175/A. § (1) bekezdésében meghatározott és a Btk. 20. § (2) bekezdése szerinti társtettesként elkövetett emberrablás büntetéként, mivel ezt a magatartást többen, egymás tevékenységéről tudva, közösen követték el.

Figyelmen kívül hagyta azonban az elsőfokú bíróság, hogy a Btk. 175/A. § (1) bekezdése szerint az emberrablást az követi el, „aki mást személyi szabadságától erőszakkal, avagy az élet avagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel ... megfoszt és szabadon bocsátását követelés teljesítésétől teszi függővé”. A törvény szövegezéséből következik, hogy az emberrablás annyi rendbelinek minősül ahány sértettje van a cselekménynek. Bűnhalmazat valósul meg a személyi szabadságuktól megfosztott személyek számától függően.

Az irányadó tényállás szerint E. G. zsebeit is kiürítették, amikor megpróbált az asztalnál felállni erőszakkal visszanyomták, majd őt is kirángatták az előtérbe, a II. r. vádlott kijelentette, hogy fogja be a száját, majd előtte bántalmazni kezdte a másik sértettet T. K.-t. Az elkövetők közül ketten taxival E. G.-t a lakásához vitték, a ház előtt várakoztak és ragaszkodtak az utazási csekk beváltásához, és csak akkor engedték őt is szabadon, amikor átadta a 450 dollárnak megfelelő forintot. A sértett a vallomásában elmondta, hogy nagyon félt az elkövetőktől, azt hitte, hogy meg fogják ölni.

A fentiekből egyértelműen következik, hogy e bűncselekménynek két sértettje volt, ezért a II. r. vádlott cselekményének minősítését a másodfokú bíróság megváltoztatta és a Be. 372. § (1) bekezdése alapján 2 rb. bűncselekménynek minősítette.

Az emberrablás büntette az önbíráskodás büntetével a specialitás viszonyában van, ezért akkor is az emberrablás büntetést kell megállapítani, az önbíráskodás helyett, ha a tettesek a személy elleni erőszak és a kvalifikált (élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen) fenyegetéssel a személyi szabadságuktól megfosztott sértettek szabadon bocsátását jogosnak vélt vagyoni igényük kikényszerítésétől tették függővé (BH 2001/413.)

16/2005. (VI. 27.) számú állásfoglalás

Társtettesei az emberrablásnak azok az elkövetők (III–IV. r. vádlottak) is, akik fegyvernek látszó tárggyal őrizték – a többi vádlott által – a személyi szabadságától megfosztott – a sértettet, amíg az I., II. r. vádlott bírósági tárgyalásra ment. Mind a négy vádlott tudta, hogy a sértettet személyi szabadságától megfosztották és szabadon bocsátása fejében, az életben hagyásáért tőle 1 millió forintot és olyan bűncselekményről szóló önvallomás megtételét követelték, amelyet vádalku tárgyaként a hatóság előtt tudnak felhasználni.

Emberrablás esetén a követelés vagyoni és nem vagyoni jellegű is lehet. Ezért a követelés tárgya lehet vádalku tárgyaként felhasználható önvallomás megtétele is.

Emberrablás büntette jármű önkényes elvételének büntetével halmazatban megállapítható akkor, ha a két cselekmény térben és időben elkülönül, s a sértett autóját nem az emberrablás bűncselekményének a megvalósításáért használják.

I n d o k o l á s

A megyei bíróság az alábbi tényállást és jogi indokolást rögzítette:

A bíróság H. E. I. r. és D. Zs. II. r. vádlottakat bűnösnek mondta ki a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő, különösen súlyos hátrányt okozó emberrablás büntetében, mint társtettes, csoportosan, jelentős értékre elkövetett kifosztás büntetében, mint társtettes, 7 rb. a Btk. 277. § (1) bekezdésébe ütköző közokirattal visszaélés vétségében.

D. Zs. II. r. vádlottat továbbá bűnösnek mondta ki a Btk. 263. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő robbanóanyag visszaélés büntetében is.

H. K. III. r. és S. N. IV. r. vádlottakat bűnösnek mondta ki a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző emberrablás büntetében, mint társtettesek.

H. E. és D. Zs. vádlottak a sértettet erőszakkal, és élet elleni fenyegetéssel jogtalanul megfosztották a személyi szabadságától, egy fegyvernek látszó tárgyat szegeztek rá, és arra kötelezték, hogy a Budapesten, a VIII. kerületben lévő lakásához vezesse a gépkocsiját. A lakásban a mozgásától, helyzetváltoztatástól kezének, lábának összekötözésével jogellenesen megfosztották. A két vádlott a két ismeretlen társával együtt szándékegységben cselekedett.

Amikor a bírósági tárgyalásra kellett menniük, azért, hogy a sértett ne maradjon őrizetlenül, Csepelre szállították, ahol a további őrzését S. N. vádlottra és annak társára bízta. Mind a négy vádlott jelen volt a lakásban, amikor I. és II. r. vádlott részéről szó volt arról, hogy a sértett szabadon bocsátását attól teszik függővé, ha 1 millió forintot fizet nekik, és egy vádalkura alkalmas bűncselekményt elmond.

H. K. III. r. vádlott hajnali 3 óra körül érkezett a lakásba, amikor a sértett már felöltözött állapotban volt, az ott elhangzottakból és látottakból egyértelműen tudta, hogy a sértettet fogva tartják, és pénzt követelnek tőle. Ő is tevékenyen részt vett a fogva tartott sértett őrzésében, kezében egy fegyvernek látszó tárgyat vett, majd a csepeli lakásban, miután I. és II. r. vádlottak bírósági tárgyalásra mentek, S. N. vádlottal, és a lakásban tartózkodó ismeretlen személlyel őrizték a sértettet.

A III. r. és IV. r. vádlottak tudták azt, hogy a sértett szabadon bocsátása fejében pénz és vádalkura alkalmas bűncselekmények elmondását követelték tőle.

Ezzel a magatartásukkal a vádlottak a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző emberrablás büntetést követték el.

H. E. és D. Zs. vádlottak, akik a levetkőztetett sértettet a hideg lakásban a földön fekvő 3-4 órán keresztül összekötözve hagyták, I. r. vádlott tetteleg bántalmazta, majd közvetlen a feje mellett egy riasztófegyvert sütött el, ezt megelőzően pedig ismeretlen társuk orosz rulettet játszva, több ízben elsütötte a fegyverét a sértett feje irányába. A két vádlott a bántalmazás közben megöléssel fenyegették a sértettet.

Magatartásukkal a sértettnek súlyos lelki traumát okoztak. Ezért H. E. és D. Zs. vádlott az *emberrablás minősített esetét*, a Btk. 175/A. § (3) bekezdés a) pontban szabályozott különösen súlyos hátrányt okozó emberrablás büntetést követték el, mint társtettesek.

H. K. III. r. és S. N. IV. r. vádlottak a sértett bántalmazásánál és a hosszú ideig tartó megkötözésnél nem voltak jelen, így ők a Btk. 175/A. § (1) bekezdés szerinti emberrablás büntetének alapesetét követték el.

H. E. és D. Zs. II. r. vádlottak miközben megfosztották a sértettet a személyes szabadságától, arra kényszerítették, hogy vegye le a ruháit, ezt követően annak zsebeit átforgatva az abban lévő valamennyi értéket és hivatalos iratait elvették, a 2 400 000 forint értékű személygépkocsijával együtt. Ezzel a cselekményükkel a Btk. 322. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző kifosztás büntetést valósították meg, mint társtettesek.

Az elkövetési érték, amelyre a kifosztást elkövezték 2 millió forint feletti, a kifosztásban I. és II. r. vádlotton kívül, a másik két ismeretlen személy is részt vett, ezért a két vádlott cselekménye a Btk. 322. § (2) bekezdés a) és b) pontjának II. fordulata szerint minősülő, jelentős értékre, csoportosan, társtettesként elkövetett kifosztás büntette.

Az I. és II. r. vádlott a sértettől 7 darab közokiratot is elvett, ezzel elkövezték a Btk. 277. § (1) bekezdésébe ütköző 7 rb. közokirattal visszaélés vétségét, mint társtettesek.

D. Zs. vádlott lakásán robbanóanyagot tárolt – amelyhez engedélye nem volt, erre magánszemély nem is kaphat engedélyt – ezért a bíróság a bűnösségét a Btk. 263. § (1) bekezdésébe ütköző robbanóanyaggal visszaélés büntetében is megállapította.

Az ítéletábra a megyei bíróság ítéletét megváltoztatta.

A Btk. 175/A. § (3) bekezdés a) pontja szerinti emberrablás megnevezése:

„különösen súlyos hátrányt okozó emberrablás büntette”.

H. E. I. r. és D. Zs. II. r. vádlottak vagyoni elleni cselekményénél a jelentős értékre utalást mellőzte.

Az I. r. és a II. r. vádlottak bűnösségét 1 rb. társtettesként testi épség ellen, közvetlen fenyegetéssel elkövetett jármű önkényes elvételének büntetében is megállapította.

Az irányadó tényállás alapján valamennyi vádlott bűnösségére vont következtetés törvényes. Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor mind a négy vádlott cselekményét a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző emberrablás büntetének minősítette.

Egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi indokolásával abban is, hogy a vádlottak által elkövetett cselekmény mindkét mozzanata megvalósult, hiszen mind a négy vádlottnak tudomása volt arról, hogy N. Gy. sértettet a személyi szabadságától megfosztották, mert a III. r. és a IV. r. vádlottnak ezalatt fegyvernek látszó tárggyal őrizni kellett a sértettet, amíg az I. r. és a II. r. vádlott a bírósági tárgyalásra ment, de azt is mindannyian tudták, hogy a szabadon engedése fejében, az életben hagyásáért – H. E. I. r. vádlott a bírósági tárgyalásról történt visszatérésük után – a vádlott-társai előtt 1 000 000 forintot kért a sértettől és olyan bűncselekményről szóló önvallomás megtételét követelték, amelyet vádalku tárgyaként tudnak a hatóság előtt felhasználni. E követelés után telefonált a sértett S. N. IV. r. vádlott lakásából 2001.

év február 5-én délelőtt 11 óra után M. S. nevű barátjának, akitől kérte, hogy délután 17 órára vigye a kért összeget egy bizonyos benzinkúthoz.

Ilyen tényállás alapján a III. r. és IV. r. vádlottaknak – szándékegység hiányában történő – felmentésére sor nem kerülhetett.

Az irányadóként elfogadott tényállás alapján H. E. I. r. és D. Zs. II. r. vádlottak a cselekményükkel a Btk. 175/A. § (3) bekezdésének a) pontja szerinti különösen súlyos hátrányt okozó emberrablás büntetést követték el. Az ítélet rendelkező része e cselekmény megnevezését nem tartalmazza helyesen, ezért ezt a másodfokú bíróság – az indokolásban helyesen feltüntetett megnevezés szerint – különösen súlyos hátrányt okozó emberrablás büntetésere pontosította.

A cselekmények jogi megítélése során a másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróság jogi minősítésével, mely szerint a 2 400 000 forint értékű BMW típusú személygépkocsit is a kifosztás tárgyának tekintette. Ez a jogi következtetés ugyanis nem áll összhangban a ténybeli megállapításokkal és az ügyben felmerült bizonyítékokkal.

A Btk. 322. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a *kifosztás büntette* erőszak hatása alatt lévő sértettől dolog elvétele, eltulajdonítás végett. Ez a bűncselekmény kifejezetten a dolog eltulajdonítására irányul. Az erőszak alkalmazására tehát más bűncselekmény megvalósítása során kerül sor, de ezt követően az elkövető szándéka – az állapotának kihasználásával – a dolog véglegesen eltulajdonítása.

A Legfelsőbb Bíróság 2/1998. BJE számú jogegységi határozatából is egyértelműen kitűnik, hogy a kifosztás bűncselekményének megállapítására az elkövető eltulajdonítási szándékának megállapítása esetén kerülhet csak sor.

A jelen ügyben azonban ez az eltulajdonítási szándék nem állapítható meg. Az első bírói tényállás is csupán azt állapította meg, hogy „az I. r. és a II. r. vádlottak a sértett beleegyezése nélkül az ő gépkocsijával indultak el a bírósági tárgyalásra.” Az ítélet szerint H. E. használta a sértett gépkocsiját, Csepelen igazoltatták, és mivel a gépkocsi tulajdonjogát igazolni nem tudta, közölték vele, hogy menjen a rendőrségre. Ezután az I. r. vádlott a sértett gépkocsiját a rendőrség előtt hagyta.

Ez a tényállás arra ad következtetési alapot, hogy a vádlottak szándéka csupán a személygépkocsi jogtalan használatára irányult, és ezzel a magatartással a Btk. 327. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerinti 1 rb. társtettesként testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel elkövetett jármű önkényes elvétele valósult meg.

Minthogy a Btk. 322. § (1) bekezdése szerinti kifosztás a sértett vagyontárgyaira 238 300 forint összérték tekintetében valósult meg, ezért a (2) bekezdés a) pontja szerinti jelentős érték minősítő körülményre utalást a másodfokú bíróság mellőzte és az I–II. r. vádlottak által elkövetett cselekményt a Btk. 322. § (1) bekezdésébe ütköző és eszerint minősülő társtettesként elkövetett kifosztás büntettének és ezzel halmazatban a Btk. 327. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti társtettesként, testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel elkövetett jármű önkényes elvételének minősítette.

Az elsőfokú bíróság a 7 rb. társtettesként elkövetett okirattal visszaélés vétségét I. r. és II. r. vádlottak esetében kifogástalanul minősítette, és D. Zs. II. r. vádlott terhére megállapított robbanóanyaggal visszaélés büntetést is helyesen értékelte.

Az ítélet tábla itt utal arra, hogy a II. r. vádlott e bűncselekmény elkövetését maga is beismerte, így a fellebbezésében előadott védekezése, mely szerint csak más megbízásából őrizte a kézigránát testeket és a pirotechnikai eszközöket, alaptalan volt.

Minthogy az említett tárgyak tartása is engedélyhez kötött, így az utóbb előterjesztett állítása sem indokolta volna a cselekmény jogi minősítésének megváltoztatását.

A fenti változtatásokon túlmenően a cselekmények jogi minősítését a másodfokú bíróság törvényesnek találta.

17/2005. (VI. 27.) számú állásfoglalás

Emberrablást nem lehet zsarolással és személyi szabadság megsértésével halmazatban megállapítani a sértett azonossága esetén.

18/2005. (VI. 27.) számú állásfoglalás

Az emberrablás törvényi tényállásában a személyi szabadságtól való megfosztás nemcsak a sértett folyamatos fogva tartásával, a külvilágtól való teljes elszigetelésével valósulhat meg. Oly módon is, ha az idős lábamputált sértett csak járókerettel és korlátozottan tud közlekedni, sőt lakásából akarata ellenére más lakásába

viszik – ahol egyedül hagyják, s nem őrzik folyamatosan –, azonban egészségi állapotára, helyváltoztatásának korlátozottságára tekintettel, személyi szabadságától való megfosztása mégis tartós, folyamatos.

A sértett védekezésre képtelen állapotban volt, mert mozgásának korlátozottsága miatt nem volt képes ellenállást kifejteni, illetve a lakásból elmenni.

A zsarolás büntette és személyi szabadság megsértése büntette helyett emberrablás büntettének megállapítása.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás lényege:

B. K. I. r. vádlott – R. I. sértett VI. kerületi lakásának megszerzése céljából – a késő délutáni órákban lecsalta a sértettet az utcai telefonfülkéhez azzal az ürüggyel, hogy élettársának akar telefonálni. Az idős, lábamputáció miatt járókerettel közlekedő és gyengén látó R. I.-t akarata és tiltakozása ellenére felkapta és betuszkolta az utcán – nyitott hátsó ajtóval – várakozó furgon utasterébe. Ekkor a sértettnek a IX–XI. bordái eltörték. Ezek a sérülések 8 napon túl gyógyultak. Az I. r. vádlott a sértettet élettársának a VII. kerületben levő szoba-konyhás-galériás lakásába vitte. Itt közölte vele, hogy ügyvédhez fognak menni, ahol adásvételi szerződést kötnek arról, hogy 3,5 millió forintért eladta neki a VI. kerületi lakását, s azt kell majd mondania, hogy ezt a pénzt kézhez is kapta.

A sértett a lakásban tartózkodás ideje alatt többször kijelentette, hogy nem óhajtja lakását eladni, mert azt a Vakok Intézetére szeretné hagyni. A vádlott azonban állította, hogy a sértett eltartásáról, gondozásáról ezután ő fog gondoskodni, aki a jövőben a VII. kerületi lakásban fog lakni. A sértett kérésére elhozta a lakásából a személyes iratait, naplóját is.

Amíg a vádlott távol volt, R. I. figyelemfelhívás céljából betörte a bejárati ajtó üvegeablakát. Erre azonban a ház lakói nem reagáltak és ebből, valamint az I. r. vádlott korábbi közléséből arról győződött meg, hogy a ház lakóitól nem várhat segítséget. A visszaérkező I. r. vádlott az ajtót egy üvegeshez vitte el megcsináltatni. Ezalatt az idő alatt és az ezt követő időben sem volt bezárva a lakás. A sértett később sem próbált meg elmenni a lakásból.

Másnap az I. r. vádlott a II. r. vádlottal és ismeretlen társával egy ügyvédhez vitték az adásvételi szerződés elkészítése és aláírása végett – L. I. II. r. vádlott által vezetett személygépkocsival – a sértettet.

Az ügyvédi irodában elkészült az adásvételi szerződés, amelynek aláírását R. I. megtagadta.

Ezt követően visszavitték az I. r. vádlott élettársának a lakásába, ahol R. I.-nek, a II. r. vádlott és a harmadik személy olyan kijelentéseket tett, hogy ha nem írja alá az adásvételi szerződést, akkor elviszik az erdőbe, levágják az ujjait. A nyomaték kedvéért B. K. I. r. vádlott kis erővel többször pofon is ütötte a 80-as éveiben járó sértettet.

Még ezen a napon R. I. az I. r. vádlott élettársának a lakása előtt az udvaron, egy széken ülve napozott, a ház egyik lakójával szoba elegyedett, akitől nem kért segítséget és nem panaszkodott, hogy őt lakásáról akarata ellenére hozták el. Ilyen panaszt az est, illetőleg az éjszaka folyamán a helyszínre érkező I. r. vádlott élettársának sem tett.

Másnap ismét megjelent a lakásban a II. r. vádlott és az eljárás során az ismeretlenül maradt személy. Ekkor hárman a sértettet M. L. ügyvédhez vitték, aki előzetes telefonbeszélgetés alapján vállalta, hogy elkészíti a szerződést.

Az ügyvédi irodában viszont a sértett kijelentette, hogy semmilyen körülmények közt sem akar szerződést kötni. Ezt követően pedig azért, hogy az ügyvéd mentőt hívjon és kórházba kerülhessen, R. I. meztelenre vetkőzött, a műlábát is lecsatolta. Ezt látva az ügyvéd az adásvételi szerződés elkészítésétől elállt. Az I. r. vádlott ruháját ráborította a sértettre, ölbe vette, levitte az utcán várakozó gépkocsihoz, míg a II. r. vádlott a sértett műlábát és járókeretét vitte utána. A gépjárművel – a még mindig meztelen sértettel – útnak indultak. A vádlottakat lakossági bejelentés során a helyszínre érkező rendőrök megállították, igazoltatták és előállították.

Az így megállapított tényállásból az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy

– nem vonható le olyan következtetés, mely szerint megvalósult volna az emberrablás törvényi tényállásában szereplő „megfoszt” kifejezés, ami folyamatos fogva tartást, személyi szabadság korlátozást feltételez, melynek következtében a sértettnek megszűnik minden kapcsolata a külvilággal, illetve arra csak a fogvatartó(k) által engedélyezett ideig, módon és körülmények között kerülhet sor;

– hiányzik továbbá az elengedésének valamely követeléstől – a lakás tulajdonjogának átírásától – való függővé tétele is, mert a vádlottak nem ígérték meg, hogy a korábbi lakásába visszamehet.

Az ügyben eljáró elsőfokú bíróság B. K. I. r. vádlott bűnösségét zsarolás bűntettének kísérletében, személyi szabadság megsértésének bűntettében és súlyos testi sértés bűntettében állapította meg. Ezért halmazati büntetésül 3 évi 6 hónapi börtönbüntetésre és 3 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

L. I. II. r. vádlottat zsarolás bűntettének kísérletében mondta ki bűnösnek, melyet bűnsegédként követett el, ezért 1 évi és 8 hónapi börtönbüntetésre, valamint 1 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

Ezzel szemben az ítéletábra rögzítette, hogy bár a megállapított tényállás túlnyomórészt megalapozott, ám a másodfokú eljárás során bizonyítás felvétele szükséges.

Ennek eredményeként a fenti tényállást az alábbiakkal egészítette ki:

Amikor a sértettet az első alkalommal ügyvédhez szállították a vádlottak, tőlük, a sértett úgy akart megszabadulni, hogy a gépkocsiból való kiszállását követően járókeretét egy arra közlekedő gépkocsihoz próbálta dobni, illetve az ügyvédi irodában lelékött egy cserepes virágot. Másnap a vádlottak és ismeretlen társuk átadtak a sértettnek egy olyan szerződést, melyben az I. r. vádlott elvállalta a sértett gondozását. Ezt a szerződést aláírta és a továbbiakban nem tiltakozott az ellen, hogy a jövőben az I. r. vádlott élettársának a lakásában éljen. Ezt követően a sértettet, akarata ellenére M. L. ügyvédhez szállították annak kilátásba helyezésével, hogy abban az esetben, ha az adásvételi szerződést aláírja, úgy a továbbiakban már helyváltoztatásra nem kényszerítik és az I. r. vádlott élettársának lakásában „szabadon” élhet.

Az I. r. vádlott a lakás megvásárlásához szükséges 3,5 millió forinttal nem rendelkezett, azt nem is akarta kifizetni. Szándéka nem irányult a sértett eltartására, ténylegesen erre módja sem volt, az eltartás ígérete azt a célt szolgálta, hogy a sértett lakását ellenszolgáltatás nélkül megszerezze.

A másodfokú bíróság álláspontja az elsőfokú bíróságétól mindkét, előbbieken írt megállapításától eltér az alábbiak szerint:

A személyi szabadságától való megfosztás tekintetében:

Ellentétben az elsőfokú bírósággal, aki csak a sértett gépjárműbe való betuszkolásakor látta megállapíthatónak a személyi szabadság megsértését, a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy szabad mozgása a későbbiek során is korlátozódott, mert akarata ellenére tartózkodott az I. r. vádlott élettársának VII. kerületi lakásában. A sértett ugyanis

gyengén látó volt, az amputált lábára is tekintettel csak járókerettel tudott közlekedni, ilyen körülmények között a vádlottaknak nem kellett attól tartaniuk, hogy képes lesz önállóan távozni a lakásból.

Személyi szabadságától ezen időszakban védekezésre képtelen állapotát kihasználva fosztották meg, vagyis a személyi szabadságától való megfosztása tartós és folyamatos volt.

Az elsőfokú bíróság által felállított azon kíváncsi, hogy a sértettnek szűnjön meg minden kapcsolata a külvilággal, nem eleme az emberrablás törvényi tényállásának.

A személyi szabadságtól való megfosztás, illetőleg ennek fenntartása az eltartási szerződés aláírása előtt is kvalifikáltan, a Btk. 175/A. § (1) bekezdésében akaratot megtörő (vis absoluta) módon valósult meg. A sértett által aláírt eltartási szerződésnek annyiban volt jelentősége, hogy ő így próbált meg a vádlottak további zaklatása – ügyvédekhez szállíthatása és adásvételi szerződés aláírása – elől kitérni. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy M. L. ügyvédhez történt elvitelek a sértett azért vetközött meztelenre, hogy „így szabadulhasson meg tőlük”. Ebből viszont az a helyes ténybeli következtetés vonató le, hogy személyi szabadsága ezúttal is az emberrablás törvényi tényállásánál írt kvalifikált módon sérült.

A szabadon bocsátás feltételétől való függővé tétele:

A sértett M. L. ügyvédi irodában tanúsított magatartásából – meztelenre vetkezés – az is megállapítható, hogy a sértett amennyiben az adásvételi szerződést aláírja, a továbbiakban akarata ellenére nem szállítják ügyvédhez, vagyis a sértett szabadon bocsátásának – ami ez esetben az I. r. vádlott élettársa lakásába való szállítást jelentette volna – a szerződés aláírása volt a feltétele. Annak pedig a bűncselekmény megvalósulása szempontjából nincs jelentősége, hogy a sértett szabadon bocsátása a I. r. vádlott élettársának lakásába, avagy más helyre történik. A szabadon bocsátás, mint feltétel akkor állapítható meg, ha a sértett aktuális akaratának a helyváltoztatás megfelelel.

A bíróságnak e tény vizsgálatokor nem abban kellett állást foglalnia, hogy melyik helyszín a sértett számára a kedvezőbb, hanem a konkrét elhatározását, annak felismerhetőségét, majd azt kell vizsgálnia, hogy a helyváltoztatás így megválasztott módját a vádlottak valamely feltétel teljesítésétől függővé tették-e. A személyi szabadság mindig relatív, az egyén döntésétől függ.

R. I. az eltartási szerződés aláírásakor úgy ítélte meg, hogy a továbbiakban helyváltoztatása ellen nem tiltakozik, csak akkor, ha ügyvédhez viszik és adásvételi szerződést akarnak vele aláíratni. A vádlottak ennek ellenére, kihasználva mozgáskorlátozottságát, személyi szabadságától megfosztották, adásvételi szerződés aláírására próbálták rákényszeríteni, és visszaszállítást az I. r. vádlott élettársának lakásába e feltétel teljesítésétől tették függővé. Az emberrablás Btk. 175/A. § (1) bekezdésében írt törvényi tényállási elemei maradéktalanul megvalósultak.

A kiegészített tényállás alapján az ügy nem vonható a BH 2003/442. számú eseti döntés szerinti körbe, amikor a Legfelsőbb Bíróság azért mellőzte az emberrablás büntetének megállapítását, mert a vádlottak „kifejezett követelést – melynek teljesítésétől a sértett szabadon bocsátását tették függővé – sem a sértetthez, sem mászhoz nem intéztek”. Jelen esetben – az előbbiekből írtak szerint – történt ilyen követelés.

Az emberrablás törvényi tényállásában értékelésre került az ingatlan tulajdonjogának I. r. vádlott által való megszerzésére tett kísérlet. A kétszeres értékelés tilalmába ütközne, ha emellett még egy vagyoni elleni bűncselekmény – a zsarolás is – megállapításra kerülne. Az emberrablás törvényi tényállásának több eleme is konkurál a zsarolással, hiszen utóbbihoz hasonló elkövetési magatartás kerül kifejtésre akkor, amikor erőszak (fenyegetés valósul meg, de a személyi szabadság megsértésével és akaratot megtörő módon), továbbá a zsarolásnál szereplő „tegyen, ne tegyen, vagy eltűnjön és ezzel kárt okoz” is speciális módon – „szabadon bocsátását követelés teljesítésétől teszi függővé” – történik. Szemben a zsarolással, nem tényállási eleme az emberrablásnak a károkozás. Utóbbi bűncselekmény a személyi szabadság megsértése mellett a követelés közlésével befejezetté válik, függetlenül egyéb vagyoni (nem vagyoni) jellegű kár, hátrány stb. megvalósulásától.

Ugyancsak nem állapítható meg az emberrablás mellett halmazatban a személyi szabadság megsértése sem, hiszen a sértett gépkocsiba tuszkolásakor, majd ismeretlen ügyvédhez történő szállításakor már a lakás megszerzése volt a célja, így az ezzel kapcsolatos személyi szabadság megsértése természetes egységet képez az M. L. ügyvédhez vitel előtt és közben tanúsított személyi szabadság megsértéssel, melynél – további tényállási elemként – meghatározásra került a szabadon bocsátás követeléstől függővé tétele is, vagyis megállapítást nyert az emberrablás.

A II. r. vádlott elkövetési magatartása nem részesi cselekmény, hanem az I. r. vádlottal való szándékegységben történő társtettesi elkövetést valósított meg, mert a törvényi tényállás egyik elemét – a személyi szabadságtól való megfosztást – valósította meg. Márpedig a törvényi tényállási elemet megvalósító szándékegységben együttműködő bűnelkövető nem bűnsegéd, hanem társtettes.

A másodfokú bíróság megállapította azt is, hogy a vádlottak által elkövetett emberrablás – bár nem sanyargatták kirívóan durva módon – a sértett életkorára, fizikai állapotára tekintettel a különösen súlyos hátrányt okozó minősítés megállapíthatóságát megközelítette.

A tényállás és a minősítés fenti megváltoztatása folytán a bíróság az I. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 4 év 6 hónapra, mellékbüntetését 5 év közügyektől eltiltásra súlyosította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét reá és a II. r. vádlottra vonatkozóan helybenhagyta.

19/2005. (VI. 27.) számú állásfoglalás

Ha az érdemi tárgyalások között több, mint 6 hónap eltelt, akkor a tárgyalást előlről kell kezdeni, a vád ismertetésétől kezdve és nem lehet alkalmazni a hatályon kívül helyezést követően irányadó megismételt eljárás szabályait.

Kivételt ez alól a tanúnak az eljárás korábbi szakaszában tett vallomásának a felolvasása képez. [Be. 296. § (1) bekezdés c) pont, Be. 287. § (3) bekezdés]

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság Cs. J. vádlottat és társát társtettesként elkövetett emberrablás büntetével vádolta.

Az elsőfokú bíróság ítéletében mindhárom vádlottal szemben szabadságvesztés büntetést szabott ki. Ítéletében rögzítette az elsőfokú bíróság,

„hogy a tanács összetételében történt változás, és a hat hónapos tárgyalási időköz túllépése miatt az eljárást előlről kellett kezdeni. A bíróság álláspontja szerint azonban a Be. 296. § (1) bekezdés c) pontja és a 287. § (3) bekezdése alapján az eljárás korábbi szakaszaiban tett vallomások felolvashatók, így a bíróság a 2003. október 27-i tárgyaláson a tanúk korábbi nyilatkozatait ismertette.”

A megtartott nyilvános ülésen a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.

A hatályon kívül helyezés indokai a következők:

Az elsőfokú eljárás során utoljára megtartott, 2003. október 27-i tárgyaláson a tárgyalás megnyitását követően a tanács elnöke észlelte, hogy „előző tárgyalás óta 6 hónap nem telt el, azonban a tanács tagjaiban változás történt ... a fentiekre tekintettel a Be. 387. § (3) bekezdése szerint az eljárás megismétlését rendeli el.” Ennek keretében, a Be. 287. § (3) és 296. § (1) bekezdés c) pontja alapján, ismertette a vádlottak és a tanúk vallomásait.

A Be. – helyesen – 287. § (4) bekezdésének első mondata alapján a tárgyalás hat hónapon belül a tárgyalás anyagának ismertetésével is megismételhető, ha a tanács összetételében a hivatásos bíró személye nem változott. Ez azt jelenti, hogy az ülnök személyében történt változás esetén a tárgyalás korábbi anyagának ismertetésével történik a megismétlés. Ilyenkor a vádat, a korábbi tárgyalás jegyzőkönyvét/jegyzőkönyveit ismerteti a tanács elnöke annak érdekében, hogy a lezajlott perbeli cselekményeket, a vallomásokat az új ülnökök is megismerhessék. Az elsőfokú bíróság tárgyalási jegyzőkönyvében – bár nem erre hivatkozott – lényegében ezen eljárási szabályok alapján tartotta meg az elsőfokú bíróság a tárgyalást, amikor a vád nélkül ismertette a vallomásokat. Tévesen állapította meg ugyanakkor, hogy az előző tárgyalás óta a 6 hónap nem telt el. Ezzel szemben ugyanis az állapítható meg, hogy az ügyben korábban 2003. év február hó 3. napján volt érdemi tárgyalás, az ezt követő április hó 7-i – (eljáró tanács elnök megbetegedése miatt a tárgyalást elhalasztották), május hó 16-i – (nem jelent meg az I. r. vádlott védője és a megidézett tanúk, a tárgyalás megtartásának a tanács elnökének megállapítása szerint „akadálya van”), és május hó 21-i tárgyalás (az előző tárgyalással megegyező helyzet és bírósági megállapítás) nem tekinthető érdeminek. Erre utal az is, hogy mindhárom tárgyalás elhalasztására (és nem elnapolására) került sor.

Ezért a Be. 287. § (3) bekezdésének utolsó fordulata alapján a tárgyalást ténylegesen előlről kellett volna elkezdni. Ez azt a kötelezettséget róta volna az elsőfokú bíróságra, hogy az eddig lefolytatott tárgyalásokat meg kellett volna ismételnie, a vádirat ismertetésétől kezdődően. Ennek, jelen esetben azért van különös jelentősége, mert az ügyben egyébként két olyan ülnök vett részt, akik korábban nem voltak jelen a bírósági eljárás során. Így nem ismerték – többek között – az ügyészi vádat, a vádlottak és tanúk vallomását. A tárgyalás megismétlése esetén nincs lehetőség a vádlottak, tanúk vallomásainak „ismertetésére”, mert a vádlottakat újra meg kell hallgatni.

A Be. 296. § (1) bekezdés c) pontja csak a tanúk vallomásainak felolvasását teszi lehetővé, ami viszont nem egyezik meg az elsőfokú bíróság által alkalmazott ennél lényegesen szűkebb ismertetéssel. A tanúk vallomását szó szerint kell recitálni.

Fentiek szerint nem került betartásra a tárgyalás folytonosságának szabályait biztosító Be. 287. §-a, továbbá a megismétlés elmulasztása miatt az ügydöntő határozat meghozatalában olyan bírák – ülnökök – vettek részt, akik nem voltak mindvégig jelen a tárgyaláson. Ez pedig a Be. 373. § (1) bekezdés II. tétel b) pontjának II. fordulata szerinti abszolút eljárási szabálysértés, mely miatt az elsőfokú ítélet hatályon kívül kellett helyezni.

A Be. 349. § (2) bekezdésének utolsó fordulata szerint a fellebbezéssel nem érintett vádlottra vonatkozóan is hatályon kívül kell helyezni az ügyet, ha a fellebbezéssel érintett vádlottak tekintetében is ugyanilyen döntés született. Jelen esetben ez vonatkozik a fellebbezéssel egyébként nem érintett Cs. A. II. r. vádlottra, akinek javára ezáltal – a vádlott-társaihoz hasonlóan – szintén fennáll a fenti hatályon kívül helyezési ok. Ezért a másodfokú bíróság áttörve az ítélet már beállott részjogerejét, az ő vonatkozásában is a hatályon kívül helyezésről döntött.

A Be. 378. § (1) bekezdésére figyelemmel a megismételt eljárásra vonatkozóan a másodfokú bíróság az alábbi iránymutatást adta:

Az eljárást a tárgyalási szaktól kezdődően meg kell ismételni. A vádismertetést követően mindhárom vádlottat ki kell hallgatni, korábbi vallomásuk felolvasására a Be. 387. § (3) bekezdésében írt korlátok között van lehetőség. Lehetséges ugyanakkor a megismételt eljárás során az elsőfokú bíróság előtt már kihallgatott tanúk vallomásainak távollétükben történő felolvasása, mivel az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére nem megalapozatlanság miatt került sor.

20/2005. (VI. 27.) számú állásfoglalás

Nem állapítható meg az – a korlátlan enyhítést lehetővé tevő – önkéntes abbahagyás, ha az elkövetők a sértettet azzal a feltétellel bocsátották szabadon, hogy a megállapodás szerinti összegű követelést meghatározott időben teljesítse. [Btk. 175/A. § (6) bekezdés]

I n d o k o l á s

E jogértelmezés indoka az, hogy a vádlottak a sértett szabadon bocsátását követelés, anyagi követelés, meghatározott pénzüsszeg kifizetésétől tették függővé, a sértettet pedig személyi szabadságától erőszakkal megfosztották.

Ezzel az emberrablás bűncselekményét befejezték.

Annak a ténynek, hogy a követelés teljesítése megtörtént-e, a bűncselekmény befejezettsége tekintetében nincs jelentősége.

A tényállásból következően a vádlottak a sértettet azzal a feltétellel bocsátották szabadon, hogy a megállapodás szerinti összegű követelést meghatározott időben és helyen teljesíti.

Ezért a vádlottak javára a Btk. 175/A. §-nak (6) bekezdésében írt önkéntes abbaahagyás nem állapítható meg. Ennek következtében a büntetés korlátlan enyhítésére sem kerülhetett sor.

A vádlottat 2000. év augusztusában, pontosan közelebről meg nem határozható időpontban a F. utcai piacon felkereste F. A. – jelen ügy sértettje – és barátja M. B. és felajánlották, hogy kozmetikai cikket adnak el részére. Miután megegyeztek M. B. és F. A. megjelent a vádlott által használt a B. városban található raktárhelyiségnél és ott a vádlottnak 60 bontatlannak látszó kartondobozt adtak át 530 000 forint ellenében. A pénz átvételét követően az eladók eltávoztak, a pénzt meg sem számolták.

A távozásukat követően a vádlott a kartondobozokat felbontotta, melyekben kozmetikumok helyett virágföld, üres üvegek, kartonpapírok, mustárral töltött flakonok voltak.

A vádlott F. A. és M. B. címét nem tudta, a kapott mobiltelefonszámon pedig nem lehetett elérni őket, ezért feljelentést nem tett ellenük. Az 530 000 forint kára nem térült meg. E bűncselekmény vádja alól a bíróság F. A. és M. B.-t első fokon jogerősen felmentette.

Ezt az esetet követően F. A. sértett 2000. október hó 27. napján egy ismeretlenül maradt társa közvetítésével felvette a kapcsolatot T. V. T. vietnami állampolgárságú kereskedővel, akinek 50 kartondoboz borotvakészüléket kínált eladásra, melyből T. V. T. 48 dobozt megvett, amiért 1 millió 200 ezer forintot kifizetett F. A.-nak és a vele lévő 2 társának.

Amikor a kartondobozokat T. V. T. felbontotta, az ígért borotvakészülékek helyett összehajtogatott kartonpapírt talált.

T. V. T. 1 200 000 forint kára nem térült meg. F. A. ellen emiatt eljárás van folyamatban.

Ilyen előzmények után a vádlott 2001. január hó 9. napján kb. 12 óra körüli időben a F. utcai piac vietnami büféjénél észrevette F. A.-t és a vele lévő M. B.-t, akik korábban megkárosították őt.

Amikor F. A. és M. B. észrevették, hogy a vádlott felismerte őket, elkezdtek futni. A velük tartózkodó E. A. is futott a társaival együtt.

A vádlott a menekülőket üldözni kezdte, miközben a társai segítségét kérte, „fogjátok meg” felkiáltással. Ezt hallva a piacon tartózkodó vietnami kereskedők csatlakoztak a vádlotthoz és együtt üldözték a menekülő F. A. sértettet és társait. A vádlottnak és ismeretlen társainak sikerült elfogniuk F. A. sértettet, míg M. B. és E. A. a piacról elmenekültek.

A vádlott megfogta a sértett ruháját és követelte vissza az 530 000 forintját.

A sértett menekülése érdekében megpróbálta ellökni a vádlottat, ezt látva a vádlott-társai – akik tudták, hogy a sértett volt az, aki korábban megkárosította a vádlottat – bántalmazni kezdték a sértettet, ők is visszakövetelték a pénzt.

Majd F. A. sértettet bevitték a vádlott piacon lévő pavilonjába. Itt leültették egy székre, cigarettát adtak neki, hogy megnyugodjon.

A vádlott közölte a sértettel, hogy csak akkor engedik szabadon, ha visszahozza az 530 000 forintját, amivel becsapták őt, mondta a sértettnek azt is, hogy hívja fel a barátját telefonon, és ezt közölje vele. Azért, hogy a sértett az üzlethelyiségből ne tudjon elmenekülni, az üzlet előtt 3–5 vietnami tartózkodott, hogy a sértett szökését megakadályozzák.

A sértett mobiltelefonján felhívta a barátját és elmondta a vele történeteket. A kettőjük beszélgetését a vádlott nem értette, ezért megkérdezte a sértettet, hogy hozzák-e a pénzt. A sértett közölte, hogy nem tudja, hogy a barátai mit fognak tenni, ekkor a vádlott 12 óra 25 perckor telefonon felhívta 2 magyar ismerősét, hogy jöjjenek a piacra.

A hívást követően kb. 13 óra körüli időben a „Kefe” becenevű ismeretlen személy és a társa megjelentek a pavilonban, ahol a vádlott megkérte őket, hogy legyenek a segítségére a pénze visszaszerzésében, és amíg nem kapja meg a pénzét, ne engedjék elmenni a sértettet. „Kefe” és társa vállalták a pénzbehajtást, fenyegették és bántalmazták is a sértettet.

A sértett zsebeit átkutatták, megtalálták a gépkocsijának a kulcsát, megkérdezték tőle annak típusát és azt, hogy hol parkol. Mondták neki, hogy amennyiben nem tudja az 530 000 forintot megadni, úgy adja el az autóját és abból fizesse ki az adósságát. A vádlott ezt nem ellenezte. A sértett fogva tartása alatt a vádlott felhívta M. B. mobiltelefonját és közölte vele, hogy csak akkor engedik el a sértettet, ha hozzák a pénzt.

Ekkor „Kefe” és társa felszólította a sértettet, hogy mutassa meg hol van a kocsija, aminek a sértett eleget tett és elhagyták a pavilont.

Még a sértett fogva tartása alatt 15 óra 15 perckor E. A. és M. B. megjelentek a rendőrségen és feljelentést tettek a sértett elrablása miatt.

„Kefe” és társa a sértettet kb. 16 óráig tartották fogva, majd azzal a feltétellel engedték szabadon, hogy másnap 12 órakor a F. utcai piacon 1 millió forintot át kell adnia a vádlottnak. Miután a sértett mobiltelefonját is elvették, kiszálltak a kocsiból és eltávoztak.

2001. január hó 10. napján 10 óra 30 perc körül M. B. és E. A. a F. utcai piacon felkeresték a vádlottat és közölték vele, hogy elhozták a pénzt.

A vádlott kérte tőlük, hogy adják át a pénzt, azonban ez nem történt meg. Ezt követően a helyszínen tartózkodó rendőrök a vádlottat elfogták és a rendőrségre előállították.

F. A. sértett a bántalmazások következtében a bal szemöldökén zúzott sebést, a jobb térden és a bal mellkason zúzódást szenvedett el, sérülésének gyógytartama 8 napon belüli volt.

A főügyészség vádiratában N. T. C. vádlottat a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző emberrablás büntetével, mint társtetteset vádolta.

A tárgyaláson a vádirati tényállást változatlanul fenntartotta.

Az elsőfokú bíróság N. T. C. vádlott bűnösségét a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő emberrablás büntetében állapította meg.

Ezért őt 1 évi és 6 hónapi börtönbüntetésre ítélte, amelynek végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette.

Az ítélet ellen az ügyészség súlyosítás végett jelentett be fellebbezést, a vádlott és védője enyhítésért.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást fellebbezési támadás nem érte. A másodfokú bíróság az iratok tartalma alapján csupán annyiban egészítette ki a tényállást a Be. 352. § (1) bekezdésének a) pontja alapján, hogy a vádlottnak tudomása volt arról, hogy „Kefe” és társa a sértettet azzal a feltétellel engedték szabadon, hogy másnap 12 órakor 1 millió forintot átadnak neki. Ez a tényállás ezzel a kiegészítéssel minden szempontból megalapozott volt és a másodfokú bíróság irányadónak tekintette a fellebbezési eljárásban.

E tényállás alapján az elsőfokú bíróság helyesen vont következtetést N. T. C. vádlott bűnösségére és a cselekményét kifogástalanul minősítette a Btk. 20. § (2) bekezdése szerinti és a Btk. 175/A. § (1) bekezdésébe ütköző társtettesként elkövetett emberrablás büntetéknek.

A másodfokú bíróság ezt a megállapítást oly módon korrigálta, hogy a vádlott javára enyhítő körülményként értékelte azt aényt, hogy a sértettek jogellenes magatartása váltotta ki a vádlott indulatát és ezzel összefüggésben a cselekmény elkövetését.

Egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi indokolásával abban, hogy a vádlott esetében a Btk. 175/A. § (6) bekezdésében írt korlátlan enyhítésnek nincsenek meg a törvényi előfeltételei. A cselekmény véghezvitelének abbahagyása ugyanis ebben az esetben – bár nem a vádlott önkéntességén múlott, de a korlátlan enyhítés – azért nem állapítható meg, mert az elkövetők a sértettet azzal a feltétellel bocsátották szabadon, hogy a megállapodás szerinti összegű követelést meghatározott időben, azaz másnap 12 óráig teljesítik.

A másodfokú bíróság a fenti döntésében a Legfelsőbb Bíróság 1991. évben kiadott Határozatok Gyűjteményében 3. sz. alatt megjelölt jogeset szerinti jogértelmezést követte.

21/2005. (XI. 7.) számú állásfoglalás

Amennyiben az ügyész a titkos adatszerzés eredményét a büntetőeljárásban bizonyítékként kívánja felhasználni, csatolnia kell a törvényben meghatározott iratokat: a titkos adatszerzés engedélyezése iránti indítványt, a bíróság határozatát és a titkos adatszerzés végrehajtásáról készített jelentést. A bírónak ugyanis nem elegendő a jelentésben foglaltakat vizsgálnia, hanem vizsgálnia kell a titkos adatszerzés engedélyezése iránti indítványt és a bíróság határozatát is a Be. 77. § és 78. §-ában foglaltakra is figyelemmel.

I n d o k o l á s

Kérdésként merült fel, hogy ha az ügyész a titkos adatszerzés eredményét a büntetőeljárásban bizonyítékként kívánja felhasználni és a nyomozati iratokhoz csatolja a törvényben meghatározott iratokat – a titkos adatszerzés engedélyezése iránti indítványt, a bíróság határozatát és a titkos adatszerzés végrehajtásáról készített jelentést – és a bíró, a tárgyalás anyagává teszi a titkos adatszerzés végrehajtásáról készített jelentést, akkor a bírónak elegendő a jelentésben foglaltakat vizsgálnia vagy vizsgálnia kell a titkos adatszerzés engedélyezése iránti indítványt és a bíróság határozatát is.

A kérdést a mindennapok gyakorlata vetette fel. Többnyire csak a jelentést csatolják az iratokhoz az indítvány előterjesztésekor.

A törvény az ügyész feladatává teszi – a Be. 206. § (1) bekezdése szerint –, az alábbi iratok csatolását, ha a titkos adatszerzés eredményét bizonyítékként kívánja felhasználni:

- a titkos adatszerzés engedélyezése iránti indítványt,
- a bíróság határozatát,
- a titkos adatszerzés végrehajtásáról készített jelentést.

A következő bekezdés – Be. 206. § (2) bekezdése – már arról rendelkezik, hogy a titkos adatszerzés végrehajtásáról szóló jelentést az okiratra vonatkozó szabályok szerint lehet felhasználni bizonyítékként.

Ebből az a következtetés vonható le, hogy bizonyítékként értelemszerűen a jelentést lehet felhasználni, mert a jelentés tartalmazza az adatszerzés lefolyását és a beszerzett adatokat is.

A jelentéssel szembeni törvényi követelmény az is, hogy a jelentésből a bíróság engedélyező végzésében foglaltak megtartása megállapítható legyen.

Annak eldöntéséhez, azonban, hogy a titkos adatszerzés a törvényi követelményeknek megfelelt-e – vagyis jogszerűen jutott-e az arra feljogosított szerv az adatok birtokába, eljárása során megtartotta-e a Be. 77. §-ában írtakat! – nem mellőzhető a titkos adatszerzés engedélyezése iránti indítvány és a bírósági határozat vizsgálata sem.

A bírói vizsgálódásnak, vizsgálatnak ki kell térni arra is, hogy

- a bírói engedélyben meghatározott személyekkel szemben folytatták-e a titkos adatszerzést,
- az engedélyben meghatározott eszközökkel és módszerekkel teljesítették-e a titkos adatszerzést,
- az engedélyben meghatározott ideig teljesítették-e az adatszerzést és a beszerzett adatokat az engedélyben meghatározott idő alatt törvényesen szerezték-e be.

Annak ellenére, hogy – a Be. 206. §-ának (2) bekezdése értelmében – a titkos adatszerzés végrehajtásáról készített jelentés használható fel az okiratra vonatkozó szabályok szerint, a bíró nem mellőzheti a titkos adatszerzés engedélyezésére vonatkozó indítványnak és a bíróság határozatának a megvizsgálását sem.

Meg kell vizsgálnia a bírónak, hogy az engedély iránti indítvány és a bírói határozat megfelel-e a Be. 77. §-ában írt bizonyítás törvényessége iránti követelményeknek.

Az ítélező bírónak kötelessége annak ellenőrzése, hogy az eljárási törvényben írt jogszabályoknak megfelelően történt-e a titkos adatszerzés.

Figyelemmel arra is, hogy a bírósági határozatban például nemcsak egy személynek a telefonlehallgatását engedélyezték, de a jelentésben csak egy személyre vonatkozó adatok szerepelnek.

Nem hagyható figyelmen kívül a Be. 78. §-ának (1) és (4)² bekezdése sem, amely jogszabályhelyek a szabad bizonyítás lehetőségét biztosítják. Másrészt azt a követelményt fogalmazzák meg, hogy csak a törvényesen beszerzett bizonyítékok felhasználása lehetséges.

Összegzés:

A titkos információgyűjtés és adatszerzés eredménye a büntetőeljárásban a bizonyítékok között, azok sorában egy-egy konkrét ügyben nagyon fontos részt képviselhet. Ugyanakkor az így beszerzett bizonyítékok önmagukban nem lehetnek elegendők. Más módon beszerzett bizonyítékokra is szükség van (tanúvallomás, szemle, szakértői vélemények, helyszíni szemle, foglalási jegyzőkönyvek stb.). A telefonlehallgatások során keletkezett szövegből, mondatokból nem lehet egy-egy mondatot kiragadni, hanem az így beszerzett bizonyítékot a bizonyítékok sorában, a többi, egyéb bizonyítékkal együtt, összességükben – elhelyezve a bizonyítékok között – kell értékelni. Sokszor a „nyílt” eljárásban már nincs is szükség arra, hogy a titkos információgyűjtés, vagy adatszerzés eredményét bizonyítékként használják fel, mert elegendő a nyilvános büntetőeljárásban beszerzett adat. Egy felmérés szerint a büntető ügyek 5%-ában indítványozza az ügyész a titkosszolgálati módszerekkel beszerzett adatoknak a büntetőeljárásban bizonyítási eszközként való felhasználását.

Külön kiemelő az Nbt. 1995. évi CXXV. törvény – fenti – 53. §-ának (2) bekezdése.

A nemzetbiztonsági szolgálatok a titkos információgyűjtés eszközeit és módszereit kivételes esetekben, csak és kizárólag akkor alkalmazhatják, ha a törvényben rögzített adatok más módon nem szerezhetőek be.

A Büntetőeljárás tv. 202. § (6) bekezdése is kifejezetten előírja, hogy titkos adatszerzésnek a 201. §-ban és az (1)–(5) bekezdésben meghatározott esetekben is csak akkor van helye, ha megalapozottan feltehető, hogy más módon a bizonyíték beszerzése kilátástalan, vagy aránytalanul nagy nehézséggel járna, és a titkos adatszerzéssel a bizonyíték beszerzése valószínűsíthető.

E két jogszabályhelyet és annak tartalmát azért fontos hangsúlyozni, mert a titkos információgyűjtés egy eszköz, egy lehetőség a nyomozás elrendelése előtt. Pontosan azért, hogy amennyiben a nyomozás elrendelésének feltételei fennállnak, annak elrendelése megtörténjen.

A titkos információgyűjtés és adatszerzés elsődleges célja nem az, hogy a bizonyítékok között – nyíltá tétel következtében – meghatározó, „egyedüli” bizonyítékká lépjen elő, hanem az, hogy a hatóság jusson olyan információk, adatok birtokába, amelyek alapján – a nyomozás elrendelését követően – az előreláthatólag megfelelő és szükséges nyomozati cselekményeket nagy biztonsággal végezze, szerezzon be döntő fontosságú egyéb bizonyítékokat.